

ΑΠΟΨΗ

Το κομμουνιστικό χωριό και η θεά απέναντι

Του ΓΑΒΡΙΗΛ ΧΑΡΙΤΟΥ

Το κμπούτς Μπεερί πήρε το όνομά του από το λογοτεχνικό ψευδώνυμο του Μπερλ Κατσανέλσον, ενός από τους χαρακτηριστικότερους εκφραστές της σοσιαλιστικής συνιστώσας του σιωνιστικού κινήματος. Ήταν από τα ιδρυτικά μέλη της «Χισταντρούτ», του μεγαλύτερου συνδικαλιστικού φορέα των Εβραίων που εγκαταστάθηκαν στην Παλαιστίνη επί Βρετανικής Εντολής, ενός φορέα συνυφασμένου άρρηκτα με την παράταξη του Δαβίδ Μπεν-Γκουριόν, που σημάδεψε τη φυσιογνωμία του Ισραήλ τις πρώτες δεκαετίες της ύπαρξής του.

Ο Μπερλ Κατσανέλσον δεν επελέγη τυχαία, μια και κάθε κμπούτς είχε το δικό του ιδεολογικό πρόσημο. Και το Μπεερί επέλεξε το αριστερότερο. Από την ημέρα που συστάθηκε, στις 5 Οκτωβρίου 1946, και μέχρι τις 7 Οκτωβρίου 2023, ημέρα που έπαψε πλέον να υπάρχει, στο κμπούτς Μπεερί εφαρμοζόταν στην πράξη η πιο γνήσια κομμουνιστική εκδοχή του σιωνιστικού κινήματος, θυμίζοντας σε πολλά την αρχαία Σπάρτη.

Με τη Χαγκίτ Γκοράλ-Χάλπεριν γνω-

ριστήκαμε σε ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο που είχε διοργανώσει το καλοκαίρι του 2017 το Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ. Γέννημα-θρέμμα του Μπεερί, εν τέλει εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Νέα Υόρκη, όπου διδάσκει εβραϊκή γλώσσα στο Yeshiva University. Κάθε καλοκαίρι, όμως, επέστρεφε στο κμπούτς για να δει την ηλικιωμένη της μητέρα, που τότε ήταν στη ζωή. Γίναμε φίλοι αμέσως και ύστερα από ατέλειωτες ώρες διαλέξεων με προσκάλεσε να κάνουμε μαζί την ετήσια εκδρομή-προσκύνημα στο δικό της «χωριό». Δέχθηκα. Κι εκεί διαπίστωση ότι ο ιδεατός κομμουνισμός θα μπορούσε ίσως τελικά να γίνει πράξη. Ενώ σε όλα σχεδόν τα άλλα κμπούτς της χώρας η έννοια της κοινοκτημοσύνης έχει απαλειφθεί, το Μπεερί ζούσε στη δική του χρονοκάψουλα.

Η έννοια της ιδιωτικής περιουσίας ήταν άγνωστη. Οι οικογένειες λάμβαναν στέγη, τροφή, ρουχισμό και εκπαίδευση ως αντάλλαγμα για τις αγροτικές τους εργασίες. Είχε διατηρηθεί η διαδικασία τα μέλη του κμπούτς να ζητούν μετρητά από το κοινό ταμείο, εάν αποφάσιζαν να επισκεφθούν τον «έξω

κόσμο» του καταναλωτισμού. Μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1950 τα παιδιά ζούσαν μακριά από τους γονείς τους, σε παιδοκομείο, προκειμένου να αντιληφθούν από τα πρώτα τους χρόνια ότι οποιαδήποτε άλλη μητέρα του κμπούτς είναι και «δική τους μαμά». Εμένα

«Βλέπεις εκεί; Αυτή είναι η Γάζα. Θα μείνω με την περιέργεια αν έχει κι εκεί καλούς ανθρώπους», μονολόγησε η φίλη μου. «Και γιατί όχι;», ρώτησα. Σιωπή.

Μου ακουγόταν σκληρό να υπάρξει συγκεκριμένο ωράριο για να δεις τους γονείς σου. Η Χαγκίτ, όμως, είχε τις καλύτερες αναμνήσεις. «Μα τι λες; Ξέρεις τι πλάκα είχε; Παιζαμε με τους φίλους μας και κοιμόμασταν το βράδυ ό,τι ώρα θέλαμε!».

Το 2017 το καθαριστήριο ήταν ακόμη κοινό για όλους, όπως και η τραπέζα. Η καθαριότητα στους κοινόχρηστους χώρους και το

κούρεμα των κήπων γίνονταν με βάρδιες. Εάν κάποιο μέλος του κμπούτς ήθελε να χρησιμοποιήσει αυτοκίνητο, ζητούσε από τη διαχειριστική επιτροπή ειδική άδεια χρήσης για ένα από τα κοινοκτνητα αυτοκίνητα, όλα ειδικά αριθμημένα.

Πέραν της περιουσίας και των χρημάτων, ανέκαθεν το Μπεερί λάμβανε σαφείς αποστάσεις και από τη θρησκεία. Ραβίνος στο Μπεερί δεν υπήρξε ποτέ (τουλάχιστον μέχρι το 2017). Έτσι, στο εβραϊκό Πάσχα γιορταζόταν απλώς η απαρχή της άνοιξης, στο Σουκότ γιορταζόταν το φθινόπωρο και ούτω καθεξής.

Και επειδή στο Ισραήλ ανέκαθεν το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ θρησκείας και κράτους ήταν (και είναι) σημείο πολιτικής αντιπαράθεσης, δεν με εξέπληξε ότι όλοι οι κάτοικοι του Μπεερί υποστήριζαν το κόμμα Μέρετς, το αριστερότερο κόμμα του σημερινού πολιτικού κάρτη, επειδή ακριβώς αποτελεί την τελευταία μετεξέλιξη του ιστορικού κόμματος Μάκι, που δεν είναι άλλο από το πάλαι ποτέ Ισραηλινό Κομμουνιστικό Κόμμα. Στις πρώτες κοινοβουλευτικές

εκλογές που διενεργήθηκαν στο Ισραήλ στις 25 Ιανουαρίου 1949, η εμβληματική πλέον προεκλογική αφίσα του Μάκι απεικόνιζε έναν Άραβα με την καφίγια στο κεφάλι και έναν Εβραίο, μέλος κάποιου κμπούτς με το χαρακτηριστικό καπέλο «τέμπλερ», να ανεβαίνουν χέρι χέρι μια σκάλα. Τη σκάλα της συμβίωσης σε μια κοινή γενέτειρα.

Όσο η Χαγκίτ με ξεναγούσε στην κομμουνιστική πραγματικότητα του Μπεερί, ακνοφαινόταν στο βάθος τα φώτα κάποιων σπιτιών. «Βλέπεις εκεί; Αυτή είναι η Γάζα. Θα μείνω με την περιέργεια αν έχει κι εκεί καλούς ανθρώπους», μονολόγησε η φίλη μου. «Και γιατί όχι;», ρώτησα. Σιωπή.

Το τεράστιο κτρινωπό χωράφι ανάμεσα στο ξέφωτο του Μπεερί και τα σπίτια με τα φώτα που ακνοφαινόταν έγινε ένας απέραντος τάφος στις 7 Οκτωβρίου 2023. Το Μπεερί έκοψε το νήμα της χρονοκάψουλας.

Ο κ. Γαβριήλ Χαρίτος διδάσκει Ιστορία των Πολιτικών Σχέσεων Ελλάδας - Ισραήλ - Κύπρου στο Πανεπιστήμιο Μπεν-Γκουριόν και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι ερευνητής του ΕΛΙΑΜΕΠ.